

Remissvar på underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram (N2015-2214-sk)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram och lämnar följande synpunkter.

Tillväxt, mångbruk, värdeskapande av skogen som resurs, underlagsrapport från arbetsgrupp 1 inom nationellt skogsprogram

Generella synpunkter

Skogen har under lång tid haft ett ensidigt fokus på att producera skogsråvara i form av timmer och massaved. Tidigare krävde sådant skogsbruk mycket arbetskraft vilket gjorde skogsbruket till en viktig motor för mindre samhällen i skogsbygden. Men mekaniseringen i skogen har lett till att skogen idag har förlorat denna viktiga roll: skogsbruk ger få arbetstillfällen som ofta inte bemannas lokalt. En bredare syn på skogens värden är därför viktig där andra sätt att bruka och se på skogen lyfts fram i den nationella strategin. Vi stöder därför förslagen i underlagsrapporten som lyfter fram värden som biologisk mångfald, upplevelser, folkhälsa mm. Förslagen kring en utökad forskningsverksamhet kring mångbruk av skog välkomnas också.

Avsnitt 3.3.2.2.

Vad gäller artskyddsförordningen så anser vi att den bör få chans att tillämpas innan den utreds. Att som underlagsrapporten föreslår utreda den nu, innan ett antal rättsfall prövats juridisk, verkar mindre meningsfullt.

Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser, underlagsrapport från arbetsgrupp 2 inom nationellt skogsprogram

Den biologiska mångfalden i det svenska skogslandskapet är hårt pressad vilket bland annat visas av det stora antalet rödlistade arter beroende av skogliga naturvärden (2246 arter av totalt 4273) och att flera av miljömålen kring skog svårligen kommer att uppnås. Det konstateras i miljömålsuppföljningen att kvaliteten på och omfattningen av åtgärder för att motverka habitatförlust och fragmentering behöver öka samt att bevarandestatusen är otillräcklig för flera skogstyper och många skogslevande arter påverkas negativt.

Sverige har ratificerat den internationella konventionen om biologisk mångfald 1992. På konventionens tionde partsmöte i Nagoya 2010 antogs mål som ska hindra den fortsatta utarmningen av biologisk mångfald. Sverige har internationellt sett en låg andel skyddad produktiv skog nedanför den fjällnära gränsen (ca 4 %). Enligt Nagoya-avtalet bör skyddet av skogar som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster utgöra 17 % och det är då nödvändigt att dessa procent hamnar i representativa skogar med höga naturvärden om vi ska klara miljömålen. Olika siffror florerar av hur mycket skog som redan är skyddad och här är det viktigt att hålla isär kvaliteten på dessa områden. Impediment, alltså områden med låg virkesproduktion där skogsbruk inte är tillåten (oftast hällmark eller myrmark) lyfts i vissa fall in i skyddet. Men då är det viktigt att vara medveten om att bara 2 % av de rödlistade arterna som förekommer i skog har sin huvudsakliga hemvist på impediment. Ibland lyfts även hänsyn på hyggen in, men de kan svårligen räknas med som skyddad skog eftersom de inte har något långsiktigt skydd eller kan beräknas ha samma kvalitéer som långsiktigt skyddade större områden. En balans mellan virkesproduktion och produktion av övriga värden i skogen är därför nödvändig.

Underlagsrapporten pekar på en rad åtgärder som kan stärka den biologiska mångfalden men också på åtgärder hur virkesproduktionen ska kunna öka, här finns tydliga målkonflikter.

Internationella skogsfrågor, underlagsrapport från arbetsgrupp 4 inom nationellt skogsprogram

I denna underlagsrapport förekommer en del onyanserade fakta vad gäller skogens historia i Sverige. Skogen beskrivs som utarmad över stora delar av Sverige. Visserligen fanns det lokalt områden med skogsbrist och även skoglösa områden men den största delen av Sverige hade god tillgång till skog även under denna period. Infrastrukturen var bristfällig under perioden och platser längre ifrån vägar hade generellt ett gott skogstillstånd. Att vi idag har en större virkesvolym än förr är helt korrekt men det bör påpekas att skogens tillstånd för biologisk mångfald är betydligt sämre idag än för 150 år sedan trots att vi idag har större virkesvolym. Ett intensivskogsbruk med trakthyggen och plantering av monokulturer har lett till en omfattande utarmning av den biologiska mångfalden.

Sverige beskrivs som ett föregångsland inom hållbart skogsbruk. Detta stämmer väl om vi enbart syftar på hållbar produktion av virke (dvs. att produktionsförmågan inte sjunker). I det nationella skogsprogrammet används "hållbar" i en bredare bemärkelse, och då stämmer inte beskrivningen av svenskt skogsbruk. Analyser visar t ex att vi inte når våra egna miljömål för skogsmiljöer. Den senaste uppföljningen visar att miljömålet "Levande skogar" inte kan nås fram till 2020. Citat från uppföljningen: "Det råder brist på arealer gammal skog med bibehållen skogskontinuitet, flerskiktade skogar, ostörda fuktiga och våta skogsmiljöer och tillgång på död ved i olika miljöer. Många skogslevande arter påverkas negativt och förlust av biologisk mångfald har inte bromsats upp."

I rapporten framhålls att Sverige ska utveckla en mer aktiv och ledande roll internationellt. Om "den svenska modellen" skulle tillämpas i t ex ett land som Brasilien vore det förödande för den biologiska mångfalden och andra ekosystemtjänster. Att skydda så låga nivåer som i Sverige och arbeta med ett plantageskogsbruk i samma omfattning skulle leda till omfattande utdöenden av växter, insekter, fåglar och däggdjur. Detta behöver nyanseras i rapporten.

Sveriges sätt att bruka sina skogar är också ifrågasatt internationellt. Flera miljörörelser i andra länder, med stort internationellt inflytande, är kritiska till svenskt skogsbruks hållbarhet. Att ignorera denna kritik kan på sikt innebära en minskad efterfrågan på svenska skogsprodukter. Det finns alltså också marknadsekonomiska skäl att ta hänsyn till skogsbrukets hållbarhet.

Beslut om detta remissvar har fattats av rektor Helen Dannetun efter föredragning av universitetsjuristen Jenny Wäsström, i närvaro av universitetsdirektören Kent Waltersson, universitetsrådet Göran Hessling, rektors sekreterare Aneth Andersson och studentrepresentanten Erik Claesson. Ärendet har beretts av universitetslektorn Karl-Olof Bergman, institutionen för fysik, kemi och biologi.

Helen Dannetun

Jenny Wäsström

Kopia till:
Universitetsledningen
Fakultetsstyrelser
Karl-Olof Bergman, IFM
Madeleine Ostwald, TEMA
Internrevisionen
De fackliga organisationerna